

Araştırma Makalesi

Diyarbakır İli Hindi Yetiştiriciliğinin Yapısı*

Hakan İNCİ¹, Uğur KÜÇÜKBAYRAK¹, Ersin KARAKAYA², Ahmet AYDIN³

¹Bingöl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bingöl

²Bingöl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bingöl

³Dicle Üniversitesi Diyarbakır Tarım Meslek Yüksekokulu, Süt ve Besi Hayvancılığı Diyarbakır

Sorumlu Yazar: hakaninci2565@hotmail.com

Özet

Bu araştırma Diyarbakır ili merkez ve ilçelerde hindi yetiştiriciliğinin yapısını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada Diyarbakır ili merkez ve ilçelerine bağlı köyler arasından örnek popülasyonunu temsil edecek şekilde oransal örnekleme yöntemiyle 159 adet anket yapılmıştır. Üreticilere uygulanan anketlerde, üreticilerin sosyo-ekonomik durumları, kümeslerin yapısal özellikleri ve hayvanların bakım beslenmesi ile ilgili sorular yer almıştır. Araştırma sonuçlarına göre, yetiştiricilerin yaş ortalaması 41.6, yetiştiricilik süresi yaklaşık 14 yıl ve aylık gelirleri ise ortalama 1106.6 TL olarak hesaplanmıştır. Yetiştiricilerin %59.2'si ihtiyaç ve gelir için hindi yetiştirdiklerini belirtmişlerdir. Kümeslerin tamamında belli bir suluk tipinin kullanıldığı ve kümeslerin yaklaşık olarak %88'inde yemlik kullanıldığı saptanmıştır. Yetiştiricilerin %86.8'inin hastalığa karşı hindilere tedavi uyguladıkları belirlenmiştir. Sonuç olarak; Diyarbakır ilinde hindi yetiştiriciliğinin gelişmesi bakımından; iç piyasada tüketimi arttırmak için halk bilgilendirilmeli, rekabeti güçlendirici çalışmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hindi, kanatlı yetiştiriciliği, yetiştiricilik süresi.

The Structure of Turkey Breeding Province of Diyarbakir

Abstract

This research was conducted to reveals the structure of the turkey breeding in Diyarbakir province and district. In the study, 159 questionnaires are made by proportional sampling in order to represent the sample population from the villages of the district of Diyarbakir province.

*Bu çalışma Uğur KÜÇÜKBAYRAK tarafından 2015 yılında yapılmış olan yüksek lisans tez çalışmasından hazırlanmıştır.

Manufacturer of socio-economic status, questions about the structural properties of a set of nutrition and animal care were included in the survey will be applied to the manufacturer.

According to the survey, 41.6 average age of growers, the period of cultivation about 14 years and as the average monthly of income £ 1106.6 are computed. It was determined that 59.2% of the growers raised turkeys for need and revenue. It is determined all of the cluster using a certain type of drinker and a set of feed used approximately 88%. It was determined that 86.8% of growers apply treatment against the disease of turkeys. In conclusion; the development of turkey production in terms the province of Diyarbakir; to increase consumption in the domestic market should be informed people, strengthening work for competition should be done.

Keywords: Turkey, poultry breeding, breeding time.

1. Giriş

Kanatlı sektörü, hayvancılık sektörünün diğer alt sektörlerine göre verimli üretim yapısı sayesinde, hem dünyada hem de Türkiye’de hayvansal protein açığının kapatılmasında büyük bir önem taşımaktadır. Örneğin ABD’de 1950’lerden itibaren, üretim ve pazarlama sürecinde yaşanan verimlilik kazanımlarının, kanatlı eti gerçek fiyatlarında kırmızı ete oranla daha yüksek oranda bir düşüş yaşanmasını sağlamasıyla toplumun et tüketim tercihi kırmızı etten beyaz ete yönelim göstermiştir (Fulginiti, 1996; Sipahi, 2010). Sektör Türkiye’de de özellikle gelişmeye başladığı 1990’lı yıllardan itibaren rakiplerine göre daha uygun fiyatlarla ürün sunması, ürün kalite ve çeşitliliğini sürekli artırması sayesinde günümüzde et sektöründe hâkim konuma gelmiştir. Kanatlı sektörüne önderlik eden etlik piliç eti üretiminin başarısı, dünyada ticari olarak üreticiliği yapılan kanatlılar arasında ikinci sırada bulunan hindi yetiştiriciliğinin de önünü açmıştır. Kanatlı sektörünün alt sektörlerinden olan hindi yetiştiriciliğinde; genetik, üretim ve işleme konusunda kazanılan teknik uzmanlık, hayvan türlerinin pek çoğuna kıyasla, bir kilogram (kg) hindi etinin daha az yem ve daha az zaman harcanarak üretilmesini sağlamıştır (Sipahi, 2010). Türkiye’de hindi yetiştiriciliği, 1995’li yıllara kadar sadece geleneksel olarak mera hindiciliği tipinde olup, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’na bağlı üretme istasyonlarında üretilen hindi palazlarını (Bronz ırk) yetiştiricilere dağıtılması şeklinde sürdürülmüştür. Diğer yandan, dünyada 1980’lerden sonra gelişen entegre hindi üretimi, Türkiye’de 1995 yılından sonra gelişmeye başlamış ve artan taleple birlikte piyasadaki yerini giderek sağlamlaştırmıştır (Konca, 2001). Türkiye’de 2008 yılında 35.000 tona ulaşan hindi eti üretimi 2011 yılına kadar aynı düzeyi korumuştur. 2012 yılında 45.400 ton olarak

gerçekleşen hindi eti üretimi 2013 yılında %3 oranında azalarak 44.000 ton olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 1).

Çizelge 1. Türkiye Kanatlı Eti Üretimi (ton)

Yıllar	Piliç eti	Hindi eti	Diğer kanatlı eti	Toplam
2004	940.889	46.248	58.295	1.045.432
2005	978.400	53.530	52.850	1.084.780
2006	945.779	45.750	40.250	1.031.779
2007	1.024.000	33.000	55.000	1.112.000
2008	1.162.000	35.000	57.000	1.254.000
2009	1.184.000	28.000	60.000	1.272.000
2010	1.423.000	33.000	62.000	1.518.000
2011	1.626.000	31.200	72.000	1.729.200
2012	1.714.000	45.400	80.000	1.839.400
2013	1.791.000	44.000	88.500	1.923.500

Kaynak: Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği, BESD-BİR 2013

Türkiye’de kişi başına yıllık hindi eti tüketimi bu konuda gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında çok düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu rakam 5-6 kg civarında iken Türkiye’de 0.37-0.74 kg arasında değişmektedir (Çizelge 2).

Çizelge 2. Türkiye Kişi Başına Kanatlı Eti Tüketimi (kg)

Yıllar	Piliç eti	Hindi eti	Diğer kanatlı eti	Toplam
2005	13.61	0.74	0.76	15.10
2006	13.21	0.65	0.57	14.43
2007	14.17	0.46	0.76	15.39
2008	15.66	0.47	0.72	16.85
2009	15.28	0.37	0.74	16.39
2010	17.87	0.43	0.71	19.02
2011	19.25	0.39	0.68	20.32
2012	19.25	0.55	0.63	20.43
2013	19.39	0.49	0.65	20.53

Kaynak: Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği BESD-BİR 2013

Diyarbakır’da hayvancılık genel olarak bitkisel üretimle birlikte yapılmaktadır. İklim ve coğrafi özelliklerinin uygunluğu nedeniyle Diyarbakır ili merkez ve ilçelerinde her türlü hayvancılık faaliyeti yapılabilmektedir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği en yaygın hayvansal üretim şekilleri olup kanatlı hayvan yetiştiriciliği yok denecek kadar azdır. Ancak, son yıllarda farklı kurumlardan alınan desteklerle kanatlı kümes hayvanı yetiştiriciliği giderek artış göstermektedir (Denli ve ark. 2013). Bu çalışma Diyarbakır ili merkez ve ilçelerde hindi yetiştiriciliğinin yapısını ortaya koymak, sorunlarını belirlemek ve çözüm önerileri getirilmesi amacıyla yapılmıştır.

2. Materyal ve Metot

Bu araştırmanın ana materyali Diyarbakır il merkezi ve bağlı ilçeler Bağlar (1. Alt bölge), Kayapınar (2. Alt bölge), Yenişehir (3. Alt bölge), Çınar (4. Alt bölge), Silvan (5. Alt bölge), Bismil (6. Alt bölge), Sur (7. Alt bölge), ve Ergani (8. Alt bölge) ilçeleri olmak üzere toplam 8 alt bölgede toplam 47 köyde üreticilerle yüz yüze anket yoluyla toplanacak verilerden sağlanmıştır. Bu anketlerden elde edilen bilgiler çalışmanın birincil veri kaynaklarını oluştururken internet kaynakları, yerli ve yabancı kaynaklardan derlenen genel bilgiler, konuyla ilgili istatistik veriler araştırmanın ikincil kaynaklarını oluşturmuştur.

Diyarbakır Tarım İl Müdürlüğü (2013) verilerinden faydalanılarak seçilen alt bölgelerdeki toplam hindi yetiştiriciliği yapan işletme sayısı 650 adet olarak belirlenmiştir. Araştırmanın anket sayısı Oransal Örneklem Yöntemi ile tespit edilmiştir. Sonlu bir populasyon için belli bir özelliği taşıyanların bilinen veya tahmin edilen oranına göre örnek hacmi aşağıdaki formüldeki gibidir.

$$n = \frac{N \cdot p \cdot q}{(N-1) \cdot \alpha_p^2 + p \cdot q} = \frac{650 \cdot 0.5 \cdot 0.5}{650 \cdot (0.0346)^2 + 0.5 \cdot 0.5} = 158.8 \approx 159 \quad (1)$$

P’nin bilinmediği durumlarda maksimum örnek hacmiyle çalışmak olası hatayı azaltacağından P= 0.5 alınmıştır (Miran, 2003; Aksoy ve Yavuz, 2012; Karakaya ve Kızıloğlu, 2014).

Formülde;

n: Örnek büyüklüğü,

N: Populasyondaki işletme sayısı,

α^2_p : Oranın varyansı,

r: Ortalamadan sapma (%5)

$$\alpha^2_p = r/z_{\alpha/2}$$

%95 güven aralığında ve ortalama %5 sapma ile anket sayısı 159 olarak tespit edilmiştir. Bağlar ilçesinde 7 köyde 20 adet, Bismil ilçesinde 7 köyde 24 adet, Çınar ilçesinde 7 köyde 20 adet, Ergani ilçesinde 5 köyde 16 adet, Kayapınar ilçesinde 5 köyde 21 adet, Silvan ilçesinde 5 köyde 18 adet, Sur ilçesinde 6 köyde 22 adet ve Yenişehir ilçesinde 5 köyde 18 adet anket yapılmıştır. Verilerin istatistiki olarak değerlendirilmesinde (SPSS 2009) paket programı kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Yetiştiricilere Ait Özellikler

Yetiştiricilerin %51.6'sının 10 yıldan daha az sürede hindi yetiştiriciliği yaptığı, %28.9'unun 10-20 yıl arasında hindi yetiştiriciliği yaptığı ve %19.5'inin ise 20 yıldan fazla sürede hindi yetiştiriciliği yaptığı belirlenmiştir. Yetiştiricilerin yaş ortalaması 41.6 olarak hesaplanmış, 40 yaşından küçük olan yetiştiricilerin oranı %46.5, 40-50 yaş arasında olan yetiştiricilerin oranı %36.5 ve 50 yaşından büyük olan yetiştiricilerin oranı ise %17 olarak saptanmıştır. Yetiştiricilerin eğitim grupları itibari ile dağılımları incelenmiş, en yüksek oranın %33.9 ile "okuryazar değil" yetiştirici grubunda olduğu saptanmış, bunu sırası ile %26.5 ile "okuryazar" grubundaki yetiştiriciler, %22 ile "ilkokul" mezunu olan yetiştiriciler ve %8.8 ile de "ortaokul" ve "lise" mezunu grubunda olan yetiştiriciler izlemiştir.

Yetiştiricilerin aylık gelirleri ortalama olarak 1106.6 TL olarak belirlenmiştir. Aylık geliri 1000 TL'nin altında olan yetiştirici oranı %43.7, aylık geliri 1000-1500 TL arasında olan yetiştirici oranı %39.5 ve aylık geliri 1500 TL'nin üstünde olan yetiştirici oranı ise %16.8 olarak saptanmıştır (Çizelge 3). Yetiştiricilerin genel ortalama itibari ile yetiştiricilik süresi yaklaşık olarak 14 yıl olarak hesaplanmış, yetiştiricilerin büyük bir kısmının (%51.6) ortalama yetiştiricilik süresinin altında olduğu saptanmıştır. Tan ve Dellal (2002) yaptıkları çalışmada, sözleşmeli yetiştiricilikte işletmecilerin ortalama 2.63 yıldır, mera tipi hindi yetiştiriciliği yapanların ise ortalama 24.27 yıldır hindi yetiştiriciliğiyle uğraştıklarını, sözleşmeli hindi yetiştiriciliğinde ailedeki toplam bireylerin %64.06'sının 15-49 yaş grubunda olduğunu, mera tipi yetiştiricilikte ise bu oranın %57.28 olduğunu bildirmişlerdir. Güngördü (2009) tarafından yapılan çalışmada ise; kümes hayvanı yetiştiriciliği yapanların eğitim düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde en yüksek oranı %73.2 ile ilkokul mezunları

oluştururken, üniversite mezunlarının ise %4.1 ile en düşük grubu oluşturdukları sonuçları ile çalışmamızın sonuçları farklılıklar ortaya koymuştur. Sipahi (2010)'nin bildirdiğine göre, yetiştiricilerin yaklaşık %92'sinin eğitim düzeyi bakımından ilköğretim ve orta-lise seviyesi arasında dağılım gösterdiği tespit edilmiş, çalışmamız bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik ortaya koymuştur. Hindi yetiştiriciliği yapanların genelde eğitim düzeyleri ilköğretim düzeyindedir. Güngördü (2009) tarafından yapılan çalışmada, kümes hayvanı yetiştiriciliği yapanların aylık ortalama gelir düzeylerinin dağılımı incelendiğinde yetiştiricilerin %93.8'inin aylık ortalama geliri 1000 TL'den az, aylık ortalama geliri 1000 TL'den fazla olan yetiştirici oranı ise %6.2 olarak saptanmıştır. Çalışmamız yapılan bu çalışma ile farklı sonuçlar ortaya koymuştur. Hindi yetiştiriciliği yapan kişiler genelde gelir düzeyleri düşük olan kişilerdir.

Çizelge 3. Yetiştiricilerin sosyo ekonomik ve demografik özellikleri

Yetiştiricilik süresi	Adet	Oran (%)
< 10 yıl	82	51.6
10-20 yıl arası	46	28.9
> 20 yıl	31	19.5
Toplam	159	100.0
Ortalama	14.2	
Yetiştiricinin yaşı	Adet	Oran (%)
< 40 yaş	74	46.5
40-50 yaş arası	58	36.5
>50 yaş	27	17.0
Toplam	159	100.0
Ortalama	41.6	
Yetiştiricinin eğitim durumu	Adet	Oran (%)
Okuryazar değil	54	33.9
Okuryazar	42	26.5
İlkokul	35	22.0
Ortaokul	14	8.8
Lise	14	8.8
Toplam	159	100.0
Ailenin aylık geliri	Adet	Oran (%)
<1000 TL	63	43.7
1000-1500 TL arası	57	39.5
≥ 1500 TL	24	16.8
Toplam	144*	100.0
Ortalama	1106.6	

*15 kişi bu soruya cevap vermemiştir.

3.2. Hindi Yetiştirme Amacı

Üreticilerin alt yöreler itibariyle %59.2'si ihtiyaç ve gelir için hindi yetiştirdiklerini, %27.2'si gelir elde etmek için ve %13.6'sı ise et ihtiyacı için hindi yetiştirdiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 4). Hindi yetiştirme amacıyla, alt yöreler itibariyle farklılıklar ortaya

çıkış, 3. Alt yörede (Yenişehir ilçesi) et ihtiyacı için yetiştiricilik yapan üretici oranı %22.2, gelir elde etmek için yetiştiricilik yapan üretici oranı ise %11.1 olarak belirlenmiş, 8. Alt yörede (Ergani ilçesi) ise et ihtiyacı için yetiştiricilik yapan üretici oranı %12.5, gelir elde etmek için yetiştiricilik yapan üretici oranı ise %43.8 olarak saptanmıştır. Hindi yetiştirme amacıyla, alt yöreler itibariyle farklılıklar istatistiki olarak önemli bulunmuştur ($P<0.05$).

Çizelge 4. Hindi Yetiştirme Amacı

Alt yöreler	Hindi Yetiştirme Amacı (%)					
	Et ihtiyacı için	Gelir elde etmek için	İhtiyaç+gelir	Toplam	OSH	P
1	5.0 ^a	25.0 ^d	70.0 ⁱ	100.0	0.084	**
2	9.5 ^a	19.0 ^e	71.5 ⁱ	100.0	0.088	**
3	22.2 ^b	11.1 ^c	66.7 ^h	100.0	0.076	**
4	25.0 ^b	35.0 ^e	40.0 ^f	100.0	0.109	**
5	5.6 ^a	27.8 ^d	66.6 ^h	100.0	0.109	**
6	25.0 ^b	29.2 ^d	45.8 ^f	100.0	0.095	**
7	4.5 ^a	27.3 ^d	68.2 ^h	100.0	0.097	**
8	12.5 ^a	43.8 ^e	43.7 ^f	100.0	0.128	**
OSH	0.027	0.035	0.039			
P	**	**	**			
Ortalama	13.6 ^A	27.2 ^B	59.2 ^C			

OSH: Ortalamanın Standart Hatası, **: aynı satır ve aynı sütundaki farklı harfler arasındaki fark önemlidir. A,B,C: Ortalamalar arasındaki fark önemlidir. **: $P<0.05$

3.3. Yetiştiricilerin Hindi Kümeslerine ait Bilgiler

Ankete katılan yetiştiricilerin hindi kümeslerinin mevcut durumu incelenerek kümeslerin yapısal durumu ve kümes ekipmanlarının kullanım durumu tespit edilmiştir. Sonuçlar çizelge 5’de verilmiştir. İncelenen hindi yetiştiriciliği işletmelerinde kümesin yapıldığı malzeme sırasıyla %26.5 tahta, %24 taş, %22.7 betonarme, %16.4 briket ve %10.4 oranında kerpiç olarak belirlenmiştir. İnci ve ark. (2013), Bingöl ilinde yaptıkları çalışmada, hindilerin barınması için uygun olmayan, sağlıksız ve gelişigüzel yapılmış briket barınakların yüksek oranda kullanılmasının Bingöl ili hindi yetiştiriciliğindeki önemli sorunlardan biri olduğunu bildirmişlerdir. Çalışmamızda briket malzemedен yapılmış barınak oranı bu çalışmaya nazaran daha düşük bulunmuştur. Kümeslerin %39.8’inde 2 adet pencere olduğu, %23.4’ünde 1 adet pencere olduğu, %19.6’sında pencere olmadığı ve %17.2’sinde ise 3 ve daha fazla pencere olduğu saptanmıştır. İncelenen kümeslerin %46.7’sinde tepsi veya tabak şeklinde yemlik tipi, %22.6’sında oluk şeklinde yemlik tipi, %18.8’inde yuvarlak plastik

şeklinde yemlik tipi kullanıldığı saptanmıştır. Kümeslerin %11.9'unda ise yemlik kullanılmadığı belirlenmiştir.

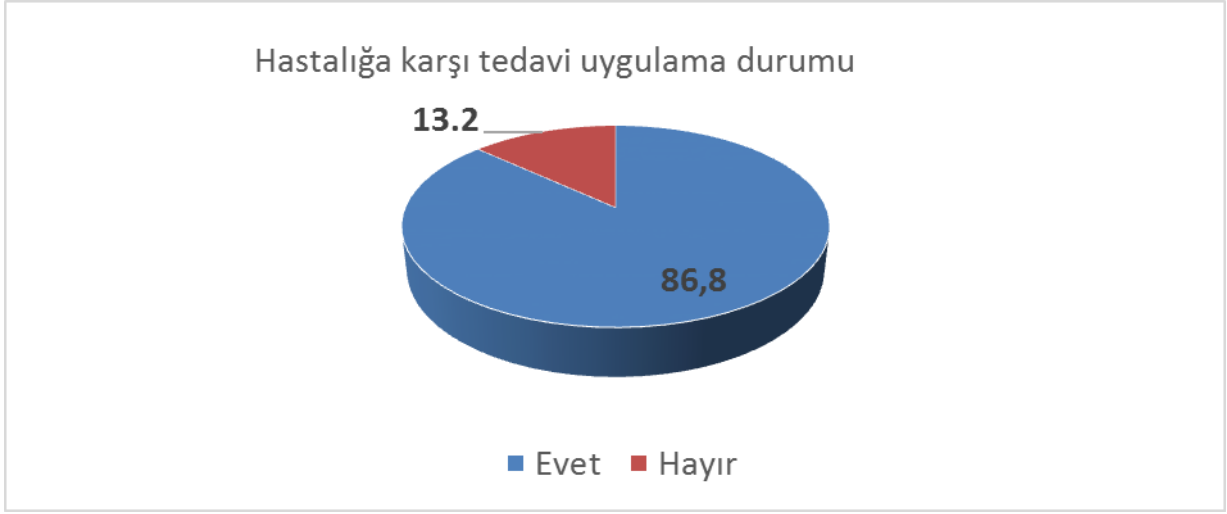
Kümeslerde %29.1 oranda teneke tipi suluk, %24.5 oranında yuvarlak plastik tipi suluk, %23.8 oranında tepsi veya tabak tipi suluk ve %22.6 oranında ise sacdan oluk şeklinde suluk kullanıldığı belirlenmiştir. Yetiştiricilerin %30.1'i kümes zeminine saman serdiklerini, %27'si kümes zeminine talaş serdiklerini, %23.5'i kümes zeminine eski kilim veya çul serdiklerini, %1.8'i kümes zeminine odun külü serdiklerini belirtmişlerdir. İncelenen işletmelerde yetiştiricilerin %17.6'sı kümes zeminine hiçbir şey sermediklerini ifade etmişlerdir. Kümeslerin %29.5'inde çatı malzemesinin beton olduğu, %25.4'ünde çatı malzemesinin sac olduğu, %20.7'sinde çatı malzemesinin toprak ve tahta olduğu, %3.7'sinde ise çatı malzemesinin kiremit olduğu belirlenmiştir. Kümeslerin %61.8'inde kümesin zeminin toprak olduğu, %35.8'inde kümes zemininin beton olduğu belirlenmiş, incelenen kümeslerde zeminin tahta ve taş malzemedenden olma oranı %1.2 olarak saptanmıştır. Yurt (2002), Çanakkale ilindeki kimi köylerde köy tipi kümes hayvanı yetiştiriciliğini araştırdığı çalışmasında, kümese sahip olan 95 adet yetiştiricinin 13 tanesinde kümes zemininin beton, 15 tanesinin ise ızgara olduğunu gözlemlerken, geri kalan 67 kümesin zemininin toprak olduğunu bildirmiştir. Güngördü (2009) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise, kümes hayvanı yetiştiriciliği yapanların %99'unun kümes zeminlerinin toprak olduğu saptanmıştır. Çalışmamızın sonucu bu çalışmaların sonuçlarını destekler niteliktedir. Kümeslerin %78.6'sında kışın havalandırma yapıldığı, %21.4'ünde ise kışın havalandırma yapılmadığı belirlenmiştir.

3.4. Hastalıklara Karşı Tedavi Uygulanma Durumu ve Uygulanan Tedavi Yöntemleri

Ankete katılan yetiştiricilerin %86.8'i hastalığa karşı tedavi uyguladıklarını, %13.2'si hastalığa karşı tedavi uygulamadıklarını belirtmişlerdir (Şekil 1). Güngördü (2009)'nün bildirdiğine göre, kümes hayvanı yetiştiriciliği yapanların %62.9'unun hayvanlarına tedavi uygulamadığı, %37.1'inin ise tedavi uyguladığı belirlenmiştir. Çalışma bu sonuç itibarıyla yapılan bu çalışmanın sonucundan farklı bir durum ortaya koymuştur.

Çizelge 5. Hindi Kümeslerine ait Bilgiler

Kümesin yapıldığı malzeme	Adet	Oran
Tahta	42	26.5
Taş	38	24.0
Betonarme	36	22.7
Briket	26	16.4
Kerpiç	16	10.4
Toplam	158	100.0
Kümeşteki pencere sayısı		
Hiç yok	31	19.6
1	37	23.4
2	63	39.8
3 ve daha fazla	27	17.2
Toplam	158	100.0
Kümeşte kullanılan yemlik tipi		
Kullanmıyorum	19	11.9
Yuvarlak plastik	30	18.8
Oluk şeklinde	36	22.6
Tepsi veya tabak	74	46.7
Toplam	159	100.0
Kümeşte kullanılan suluk tipi		
Sacdan oluk şeklinde	36	22.6
Tepsi veya tabak	38	23.8
Yuvarlak plastik	39	24.5
Teneke	46	29.1
Toplam	159	100.0
Kümes zeminine serilen malzeme		
Odun külü	3	1.8
Hiçbir şey	28	17.6
Saman	48	30.1
Talaş	43	27.0
Eski kilim veya çul	37	23.5
Toplam	159	100.0
Kümesin çatı malzemesi		
Toprak	33	20.7
Tahta	33	20.7
Kiremit	6	3.7
Beton	47	29.5
Sac	40	25.4
Toplam	159	100.0
Kümesin zemini		
Toprak	98	61.8
Tahta	2	1.2
Beton	57	35.8
Taş	2	1.2
Toplam	159	100.0
Kümesin kışın havalandırılma durumu		
Evet	125	78.6
Hayır	34	21.4
Toplam	159	100.0



Şekil 1. Hastalığa Karşı Tedavi Uygulama Durumu

İncelenen işletmelerde hastalığa karşı vitamin, ilaç vb. vererek önlem alan yetiştiricilerin oranı %78.7, aşılama yaparak önlem alan yetiştiricilerin oranı %21.3 olarak saptanmıştır (Çizelge 6). Şekeroğlu ve Akşimşek (2009) yaptıkları çalışmada, yörede bulunan çiftçilerin tamamının hayvanlarını (tavuklarını) hastalıklara karşı korumak için aşı yaptırmadığı belirlenmiştir. Çalışmamız bu çalışma ile farklı bir sonuç ortaya koymuştur. Hastalığa karşı vitamin, ilaç vb. kullanarak önlem alma durumu alt yöreler itibari ile istatistiki olarak önemli farklılıklar oluşturmuştur ($P < 0.05$). 3. Alt yöredeki (Yenişehir ilçesi) yetiştiricilerin hastalığa karşı önlem almada vitamin, ilaç kullanımını diğer yöredeki yetiştiricilere göre daha çok tercih ettikleri belirlenmiştir. Ancak hastalığa karşı aşılama yaparak önlem alma durumu alt yöreler itibariyle istatistiki olarak önemli farklılıklar oluşturmamıştır ($P > 0.05$). İşletmelerin genelinde antibiyotik veya ilaç kullanım oranı %86.8 antibiyotik veya ilaç kullanmama oranı ise %13.2 olarak saptanmıştır (Çizelge 7). İlaç kullanan işletmelerde ve ilaç kullanmayan işletmelerde alt yöreler itibariyle ortalamalar arasındaki fark istatistiki olarak önemli çıkmazken, antibiyotik veya ilaç kullanım durumu işletmeler ortalaması alt yöreler itibari ile farklılık göstermiştir ($P < 0.05$).

Çizelge 6. Hastalığa Karşı Alınan Önlem

Hastalığa karşı alınan önlem	Alt yöreler (%)									İ.G	Ki kare ve P değeri
	1	2	3	4	5	6	7	8			
Aşılama yapıyorum	20.0	14.3	5.6	35.0	27.8	12.5	36.4	18.8	21.3	10.107 0.183	
Vitamin ilaç veriyorum	80.0	85.7	94.4	65.0	72.2	87.5	63.6	81.2	78.7	15.273 0.033**	
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		

İ.G: İşletmeler geneli, **: P<0.05

Çizelge 7. Hastalığa karşı antibiyotik veya ilaç kullanılma durumu

Hastalığa karşı antibiyotik veya ilaç kullanılma durumu	Alt yöreler (%)									İ.G	P değeri
	1	2	3	4	5	6	7	8			
Evet kullanıyorum	95.0	85.7	88.9	88.0	83.3	95.8	72.7	93.8	86.8^A	ÖNMSZ	
Hayır kullanmıyorum	5.0	14.3	11.1	12.0	16.7	4.2	17.3	6.2	13.2^B	ÖNMSZ	
P değeri	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		

A,B: Ortalamalar arasındaki fark önemlidir. **: P<0,05. ÖNMSZ: ortalamalar arasındaki farklılık önemsizdir.

4. Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışma sonucunda, yetiştiricilerin büyük bir kısmının 10 yıldan daha az süredir yetiştiricilik yaptığı, yetiştiricilerin yaş ortalamasının 41.6 ve eğitim düzeylerinin düşük olduğu sonucu belirlenmiştir. Hindi yetiştiriciliği ile uğraşan kişilerin genellikle düşük gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Yetiştiricilerin genellikle hem ihtiyaçlarını karşılamak hem de gelir elde etmek için hindi yetiştirmeyi tercih ettikleri sonucu belirlenmiş, yöreler itibarıyla hindi yetiştirme amacının değiştiği sonucu ortaya çıkmıştır. Kümeslerin değişik malzemelerden yapıldığı, kullanılan yemlik ve suluk tipinin değişiklik gösterdiği ve çok az sayıdaki (%11.9) kümeste yemlik kullanılmadığı sonucu tespit edilmiştir. Kümeslerin %82.4'ünde kümes zeminine çeşitli materyallerin serildiği, çatı malzemesi olarak değişik materyallerin kullanıldığı ve zemin malzemesi olarak ise daha çok toprak ve betonun kullanıldığı sonucu belirlenmiştir. Kümeslerin büyük bir kısmında (%78.6) kışın

havalandırma yapıldığı belirlenmiştir. Kümeslerde hastalıklara karşı tedavi uygulanma durumu %86.8 olarak belirlenmiş, uygulanan tedavi yöntemi olarak %78.7 oranında vitamin ilaç verme yönteminin yetiştiriciler tarafından daha çok uygulandığı sonucu saptanmıştır.

Sonuç olarak; İç piyasada tüketimi arttırmak için halk bilgilendirilmeli, rekabeti güçlendirici çalışmalar yapılmalıdır. Üreticiler teknik olarak bilgilendirilerek canlı materyal üzerindeki riskler azaltılmalıdır. Hindi yetiştiriciliği konusunda üreticiyi bilgilendirecek eğitim ve toplantılar düzenlenmeli, konunun önemi vurgulanmalı ve yetiştiricilerin bu toplantı ve eğitimlere katılması teşvik edilmelidir. Devlet üretme çiftlikleri geliştirilerek mera tipi yetiştiricilere daha dayanıklı ve verimli ırklar sağlanmalıdır. Diyarbakır ilinde hindi yetiştiriciliğinin gelişmesi bakımından; pazarlama imkânlarını ve rekabet güçlerini artırıcı tedbirlerin alınması ve devletin kırsal kesimde daha uygun ve modern şartlarda yetiştiricilik yapılabilmesi bakımından arzu eden üreticilere çok uygun ödeme koşulları ile modern kümesler yapmalı ve üreticiye teslim etmelidir. Dışa bağımlılığın en fazla olduğu, yem konusunda özellikle bölgeye yakın yerlerde üretim arttırılmalı, damızlık işletmelerinin kurulması, sektörün finansman ihtiyacının karşılanması, ithalatın vergilendirilmesi, ihracatın teşvik edilmesi ve hindi etinin tanıtımının yapılmasına yönelik politikalar, ülkemizde hindi yetiştiriciliğinin gelişmesi açısından etkili olacaktır.

5. Kaynaklar

Aksoy, A., & Yavuz, F. (2012). Çiftçilerin küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini bırakma nedenlerinin analizi: Doğu Anadolu Bölgesi örneği. *Anadolu Tarım Bilim Dergisi*, 27(2):76-79.

BESD-BİR, (2013). Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği, Beyaz Etin Beslemede Yeri.

Denli, M., Sessiz, A., & Tutkun, M. (2013). Diyarbakır ili sığırcılık işletmelerinin genel yapısal durumu ve bakım-beslenme teknikleri analizi projesi. Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü, Diyarbakır, 2013.

Fulginiti, E.L. (1996). The change from red to white meat: The role of technology. *Proceeding Book. AAEA Meetings, San Antonio, 1996.*

Güngördü, S. (2009). Batman ili köy tavukçuluğunun durumu. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootečni Anabilim Dalı (basılmamış tez)

İnci, H., Taysı, M. R., & Sevinç, H. E. (2013). Bingöl ilinde hindi yetiştiriciliğinin mevcut durumu ve sorunları. *Türk Doğa ve Fen Dergisi*. 2(1):85-89.

Karakaya, E., & Kızıloğlu, S. (2014). Küçükbaş hayvancılık işletmelerinin örgütlenme yapısı Bingöl ili örneği. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi* 1(4): 552–560.

Konca, Y. (2001). Hindi Besiciliği. Tarımsal araştırma ve eğitim koordinasyonu. (TAYEK/TYUAP) 2001 Yılı Hayvancılık Grubu Bilgi Alış Veriş Toplantısı Bildirileri. Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, 27-29 Mart, İzmir, Yayın No: 100, Sayfa:21-31.

Miran, B. (2003). Temel İstatistik. Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, İzmir.

Sipahi, C. (2010). Entansif hindi yetiştiriciliği işletmelerinde kârlılık ve verimlilik analizleri. Hayvan Sağlığı Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı Doktora Tezi. Türkiye Cumhuriyeti. Ankara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

SPSS, (2009). Statistical Package for the Social Sciences. SPSS for Windows Ver. 17.0, SPSS Inc., Chicago, Illinois, USA.

Şekeroğlu, A., & Akşimşek, D. Ş. (2009). Tokat ili köy tavukçuluğunun bazı özellikleri. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*. 24: (2) :108-113.

Tan, S. & Dellal, İ. (2002). Kırmızı et üretim ve tüketim açığını kapatmak için alternatif bir yaklaşım: Hindi üretimi ve sözleşmeli yetiştiricilik modeli. TEAE Yayınları No:85, Ankara.

Yurt, Z. (2002). Çanakkale ilindeki kimi köylerde köy tipi kümes hayvanı yetiştiriciliğinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalı.